

در مجمع اتفاق ملل

—۳—

در هذلسنه بواسطه عضویت ایران در شورای جامعه خاصه که نوبت ریاست هم بنماینده ایران رسید و بالاخص که مجمع نیز در تحت ریاست نماینده ایران افتتاح شد و بر حسب اتفاق در همین موقع اولین سنگ عمارت جامعه گذاشته میشد، و نماینده ایران بمناسبت ریاست شوری از ارکان تشریفات این امر بود بحمدالله برای مملکت ایران در جامعه و در کلیه دنیا حیثیت و سرافرازی کامل حاصل شد خاصه اینکه بخواست خداوند و باقبال همایونی از عهده آن وظائف هم بخوبی برآمدیم و با برومندی برگذار شد ولیکن از این گذشته در عملیات دیگر رویه مامثل سابق بود یعنی فقط اظهار وجودی که کردیم یکی این بود که در موقع مذاکره عمل تریاک باز اظهار حسن نیت و بیان مشکلات کردیم، و در مورد برده فروشی معذور بودن خود را از قبول قرارداد منع برده فروشی اظهار نمودیم، و قانون آزادی بندگان را که اخیراً از مجلس گذشته شاهد حسن نیت آوردیم، و در موقعی که نماینده چین متوسل بماده نوزدهم اساسنامه جامعه برای تجدید معاهدات شده بود با او مساعدت کردیم، و در باب نسخ کاپیتولاسیون در مصر نیز اظهار موافقت نمودیم. دو فقره مداخله دیگر ما در کارها یکی این بود که در موقع مذاکره قرارداد معاونت مالی بدولی که مورد حمله واقع میشوند، در معلق ساختن آن بقراردادهای معامله اسلحه، و ساختن اسلحه، مخالفت کردیم. و دیگر اینکه وقتی مذاکره عراق و فلسطین بمیان آمد و عده دولت انگلیس را در باب قرارداد قضائی جدید عراق که موجب شناختن شدن دولت عراق از طرف دولت ایران شده بود، یادآوری کردیم. و راجع بقضایای فلسطین لزوم تفتیش و تحقیق بیطرفانه و عادلانه را نسبت بمواقع و برقرار کردن ترتیب و اساسی که در آنیه موجب امنیت و آسایش اهل آن مملکت گردد خاطر نشان و نسبت بهمکیشان خود اظهار همدردی کردیم. بالاخره امر دیگری که موجب خوشوقتی تواند بود اینست که از طرف دولت علیه بموقع اجازم

رسید و پروتکل تجدید نظر در اساسنامهٔ محکمهٔ لاهه و پروتکل احقاق دولت اتانزونی را به محکمهٔ مزبوره امضاء نمودیم و علاقهٔ خود را باین مؤسسه اظهار ساختیم.

با این تفصیل بعقیدهٔ اینجانب دولت علیه باید بیش ازین در کارهای جامعهٔ ملل شرکت کند یعنی اولاً نمایندگان دولت مخصوصاً آنها که برای اینکار بیشتر فراغت دارند باید مطالعات بعمل آورند. هم خود در کارها صاحب نظر شوند، هم دولت را از آنچه باید کرد مستحضر سازند. ثانیاً دولت هم خود بیشتر بآن مسائل توجه فرماید و در مهمات آن امور اتخاذ نظر کرده بنمایندگان خود دستور لازم بدهد، تا آنها در مواقع مناسب اقدامات مقصیه را بنمایند. و در این مورد باید بخاطر داشت که دخالت دولت در این امور موجبات عدیده دارد که یکی از آنها تحصیل اعتبار و داشتن سر میان سراسر است ولی از این مهم تر آنست که در حقیقت پیشرفت کار جامعهٔ ملل برای دول ضعیف مخصوصاً ضرورت دارد. از این گذشته ما اگر مراقب و هوشیار باشیم در بسیاری از مواقع میتوانیم از کارهای جامعه استفاده کنیم چنانکه بسیاری از دول دیگر کرده و میکنند.

از اموری که مخصوصاً باید بآن عنایت کرد، تعیین تکلیف معاهدات و قراردادهائی است که بمباشرت جامعهٔ ملل تهیه و منعقد شده و بسیاری از آنها را نمایندگان ایران امضاء کرده اند و اکثر آنها بتصویب قطعی نرسیده است. از حسن اتفاق در این مسامحه و غفلت دولت ما شرکای چند داشت و باین واسطه سرافکنندگی ما تخفیف می یافت ولیکن باید متوجه بود که این ترتیب نمیتواند دوام داشته باشد و بالاخره نتیجهٔ وجود و عملیات جامعه همین قراردادهاست. و اگر بنا باشد بواسطهٔ اهمال و غفلت دول آن قراردادها عاقل و باطل بماند، زحمت و فداکاریهایی که در این راه تحمل میشود بهدر می رود. امسال در این موضوع گفتگو بسیار شد و بعدها این فقره را بیشتر تعقیب خواهند کرد و لازم است دولت علیه در قرارداد های مزبور مذاقه کرده، در هر يك تصمیمی بگیرد. نسبت با کثر آنها گمان می رود محظوری در تصویب و قبول نباشد پس آنها را تصویب کند و هر يك را هم که نمی پسندد یا صراحتاً رد کند یا در اصلاح معايب آنها پیشنهادها بنماید، و ما نمایندگان دولت قرار گذاشته ایم در این باب آن اندازه که از

دست ما ساخته است بذل مساعی بنمائیم و بدولت اطلاع بدهیم البته دولت علیه هم از طرف خود اقدام لازم را در تکمیل مرام خواهند فرمود .

فعلاً تا وقتی که بتوانیم بدولت علیه اظهار نظریات موّجه در امور مهمه مربوطه بجامعه ملل بنمائیم اینجانب لازم میدانم خاطر اولیای امور را بیعضی نکات متوجه سازم :
اولاً راجع بعمل تریاک است که خطرش روز بروز بما نزدیک تر میشود . از حسن اتفاق اشخاص جدیدی که متوجه مسئله تریاک نمیشدند امریکاییها و بعضی از اروپاییها هستند و چون تریاک کشی در اروپا و امریکا چندان شایع نشده نظر آنها بیشتر متوجه مرفین و سایر ادویه مشتقه میباشد . ما هم این نظر را تأیید میکنیم و همواره میگوئیم شما بیش از آنکه مراقب زراعت و تجارت تریاک هستید باید مراقب ساختن مرفین و غیره باشید و فعلاً این رویه برای ما مفید شده و فرجه بدست ما داده ولیکن این فرجه و مهلت موقتی است . قرارداد بین المللی تریاک بمرحله اجرا رسیده و قهراً کنترل تجارت تریاک روز بروز شدیدتر خواهد شد و یقیناً روزی خواهد رسید که صدور تریاک ما بخارجه گرفتار مشکلات و موانع خواهد شد . از این گذشته قبل از آنکه کار ما با نجا برسد برای قبول کردن قرارداد بین المللی هم دست از سرما برنمیدارند و دائماً یادآوری و محصلی خواهند کرد و ما اگر نخواهیم در زراعت و تجارت تریاک خودمان تقلیلی بدهیم حتماً باید راهی پیدا کنیم که هر قسم بشود برای کلیه فروش تریاک خود طریق مشروع پیدا کنیم و قرارداد بین الملل را قبول نمائیم والا چنانکه مکرر عرض کرده ام عاقبت حکایت پول و چوب و بیاز میشود یعنی هم ضرر خواهیم کرد هم بدنام و موهون خواهیم شد .

دوم مسئله برده فروشی است که بعقیده اینجانب باید راهی پیدا کرد و قرارداد بین المللی را در این موضوع قبول نمود ، زیرا که عدم تصویب آن بی جهت دولت را بدنام میدارد و هر قدر بگوئیم برده فروشی در ایران موضوع ندارد و تصویب و عدم تصویب قرارداد تأثیری نخواهد داشت ، اثرش مانند تصویب نخواهد بود . قرارداد خصوصی با دولت انگلیس هم بر فرض که مضرتی نداشته باشد باز جلوه و نمایش تصویب قرارداد عمومی را نخواهد داشت .

اینجانب مسبوقم که مانع دولت علیه در تصویب قرارداد برده فروشی ارتباطی است که قرارداد مزبور با قرارداد معامله اسلحه دارد ولیکن عقیده‌ام اینست که بالاخره برای همان قرارداد هم باید فکری کرده و نباید بخودداری از امضای آن اکتفا نمود چه بالاخره وقتی که قرارداد مقبول عموم دول گردید علی‌رغم ما اجرا میشود ضررش عاید میگردد و بدنامی عدم شرکت در امور خیر برای ما میماند. گذشته از اینکه در قرارداد خصوصی که دولت انگلیس با دولت ایران برای برده فروشی می‌بندد همان مقرراتی که در قرارداد اسلحه نسبت بکشتیهای ایران در خلیج فارس قید شده و سبب احترام نمایندگان ایران از امضای قرارداد مزبور گردید، تصریح شده است و اینجانب تصور میکنم اگر دولت علیه در قرارداد خصوصی با انگلیس آن مقررات را قبول میکند دیگر دلیل ندارد که وحشتی از قبول قرارداد اسلحه و قرار داد عمومی بنده فروشی داشته باشد و اگر آن مقررات را قبول نمیکند مسئله برده فروشی در خلیج فارس حل نمیشود و ما باز دائماً گرفتار این قضیه خواهیم بود. در هر حال چون اخیراً در ضمن مذاکرات راجع بتقلیل سلاح قرارداد معامله اسلحه تزلزل پیدا کرده و احتمال میرود باز بتوانیم آن قرارداد را موضوع بحث قراردیم و رفع مضرت آنرا برای خود بنمائیم لازم است که در این خصوص عطف توجهی بشود و در این باب امیدوارم بتوانیم عنقریب نظریاتی بدولت علیه پیشنهاد نمائیم.

سوم مسئله تقلیل سلاح است که کم کم دارد بمرحله جدی میرسد و با عنواناتی که امسال در مجمع شد و اقدامی که دولت انگلیس در حصول توافق با دولت آمریکا در باب تجهیزات بحری کرد و حالا فرانسه و ایتالیا و ژاپن را هم دعوت بمنادا کرده این کار کرده و ممکن است که بالاخره موافقتی حاصل شود در آن صورت کنفرانس تقلیل سلاح عمومی منعقد خواهد شد و ما هم البته در آن شرکت خواهیم کرد. پس برای آن موقع باید سیاست خودمانرا معین کرده باشیم تا گرفتار عسر و حرج نشویم. (بقیه در شماره بعد)

